

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

TOTALNI BOL - HOLISTIČKI PRISTUP TRETMANU BOLA

Prim. Dr spec. Svetlana Banović

Visoka zdravstveno-sanitarna škola strukovnih studija "VISAN" Beograd

Uvod / Introduction

- Bol je subjektivni osećaj, neprijatni čulni i emocionalni doživljaj
- Procena intenziteta bola i adekvatno lečenje su od krucijalnog značaja za pacijenta
- Bol menja realnost, nanosi patnju, uslovljava potrebu pomoći i hitnog rešavanja.
- Bol može biti prema vremenskom obrascu: akutan i hroničan .
- Prema patofiziološkom mehanizmu: nociceptivan i neuropatski.
- Postoje razne klasifikacije bola
- U rešavanju bola važno je voditi računa o iznenadnim epizodama bola koje probijaju osnovni prag bola tzv. “ proboj bola “ koji može biti: idiopatski i incidentan

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- Veliki izazov u tretmanu bola predstavlja kompleksni bol koji je težak za rešavanje.
- Kompleksnim bolom se smatraju:
neuropatski bol, bol u kostima, bol usled povišenog intrakranijalnog pritiska, ishemični bol, psihološki bol, duhovni bol, socijalni bol.

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- WHO preporučuje “princip stepenica “ u ordiniranju terapije za tretman bola
- I stepenica za bol / (1-4/10 NRS)
- II stepenica za bol / (5-6/10 NRS)
- III stepenica za bol / (7-10/10 NRS)
- U tretmanu bola primenjuju se i nefarmakološke mere.

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- Patofiziologija bola podrazumeva četiri faze:
- I faza transdukcija
- II faza transmisija
- III faza modulacija
- IV faza percepcija

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- Koanalgetici:
  - kortikosteroidi
  - triciklični antidepresivi i antikonvulzivi
  - bisfosfonati
  - spazmolitici

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- Bol donosi psihološku patnju, izaziva strah i strepnju.
- Anksioznost koja je kumulativno prisutna uzrokuje emotivnu labilnost, gubitak samopouzdanja, menja percepciju realnosti, može da uslovi poremećaj prilagođavanja, depresivno stanje.
- Bol onemogućava odmor, normalno mentalno funkcionisanje, remeti normalne fiziološke procese, što može voditi psihosomatskim poremećajima organizma.

- Pacijent u stanju bola oseća nemoć, očaj, željno očekuje podršku i adekvatnu terapijsku intervenciju.
- Usled osećaja bola menjaju se resursi smisla, mira i unutrašnje ravnoteže, redefinišu se ciljevi svakodnevnog funkcionisanja.
- Duhovnost kao osnovni vitalni princip ličnosti koji znači osećaj smisla života, lične vrednosti, pod naletima osećaja bola gubi svoju elementarnu snagu, jer se javlja osećaj bezvrednosti, besmisla usled nemoći i patnje.

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- Socijalni faktori dodatno opterećuju pacijenta.
- Osećaj napuštenosti, izolacije, nebriga okruženja i zajednice, finansijski problemi, konfliktni odnosi u porodici, najbližem okruženju, pitanje resursa i dostupnosti resursa za pomoć...
- Reperkusija socijalnih faktora na fizički, psihološki i duhovni status, samim tim na kvalitet života pacijenta je evidentna.

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

U evaluaciji problema bola potrebno je uvažiti i razmotriti sadejstvo svih faktora: fizičkih, psiholoških, duhovnih i socijalnih.

Upravo ovo sadejstvo objašnjava koncept "totalnog bola" Cicely Saunders – TOTALNI BOL-bol koji pacijent trpi kada" ništa nije kako treba" "preplavljenost bolom"

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije

"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- Duhovna podrška – uvažavanje jedinstvenosti pojedinca i prihvatanje njegovih vrednosti, sumnji i uverenja kakvi god da su.
- Ne uvažiti duhovnu komponentu ličnosti pacijenta i degradirati njegov dignitet i duhovni integritet, na bilo koji način, uzrok je duhovnog bola i patnje.

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- Holistički pristup u tretmanu bola uključuje podržavajući odnos i sveobuhvatno posmatranje problema bola kod pacijenta.
- Potrebno je uvažiti i evaluirati sve faktore koji destabilizuju fizičke, psihološke, duhovne i socijalne aspekte ličnosti pacijenta.
- Empatijski pristup u odnosu na pacijenta, omogućava kvalitetnu razmenu informacija između članova zdravstvenog tima i pacijenta.

I Međunarodni simpozijum Udruženja zdravstvenih profesionalaca Srbije
"Bol kao medicinski, biološki, psihološki, sociološki i kulturološki fenomen"

- Veštine komunikacije, empatija i adekvatan pristup u odnosu na pacijenta, njegovu porodicu, uz respekt holističkog pristupa u delovanju, omogućavaju pravovremeno i kvalitetno praćenje i rešavanje svih aspekata totalnog bola.
- Članovi zdravstvenog tima sa definisanim i stabilnim odnosima unutar tima, uz adekvatnu doktrinu angažmana u odnosu na pacijenta, treba da validno procene sve rizične faktore.
- Cilj je ostvariti holistički pristup prema svakom pacijentu pojedinačno. Treba pružiti, uz pomoć svih raspoloživih potencijala, sve elemente specifične podrške koja je mu je potrebna.

Zaključak/Conclusion

- Savremena medicina pored naučno-tehnoloških dostignuća, sofisticiranih veština, ne sme da prenebregne činjenicu da pored fizičkog aspekta bola, psihološki, duhovni i socijalni faktori interaktivno deluju na intenziviranje bola.
- Podrška u svim domenima holističkog pristupa, omogućava delotvorno terapijsko dejstvo i benefit u zdravstvenom statusu pacijenta sa bolnim stanjem.